

Verkennend natuuronderzoek Royal van Lent Shipyard B.V. te Kaag

Oriënterend onderzoek in het kader van de
wet- en regelgeving voor de natuur

Definitief

Royal van Lent Shipyard B.V.

Grontmij Nederland B.V.
Alkmaar, 10 april 2013

Verantwoording

Titel : Verkennend natuuronderzoek
Royal van Lent Shipyard B.V. te Kaag

Subtitel : Oriënterend onderzoek in het kader van de
wet- en regelgeving voor de natuur

Projectnummer : 311635

Referentienummer :

Revisie : 0

Datum : 10 april 2013

Auteur(s) : Ing. D. van der Veen

E-mail adres : david.vanderveen@grontmij.nl

Gecontroleerd door : Mr. A.H. Tuitert

Paraaf gecontroleerd :

Goedgekeurd door : Ing. R. Krom

Paraaf goedgekeurd :

Contact : Grontmij Nederland B.V.
Robijnstraat 11
1812 RB Alkmaar
Postbus 214
1800 AE Alkmaar
T +31 72 547 57 57
F +31 72 850 26 57
www.grontmij.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding en doel	3
1.2	Plangebied en voorgenomen ontwikkeling	3
2	Wet- en regelgeving voor natuur	5
2.1	Inleiding	5
2.2	Natuurbeschermingswet	5
2.3	Natuurbeleid	5
2.4	Flora- en faunawet	5
2.5	Ecologische Hoofdstructuur	7
2.5.1	Algemeen	7
3	Resultaten	8
3.1	Inventarisatie methode	8
3.1.1	Bronnenonderzoek	8
3.1.2	Oriënterend veldbezoek	8
3.2	Natuurbeschermingswet	8
3.3	Ecologische Hoofdstructuur	9
3.4	Soortbescherming	9
3.4.1	Flora	9
3.4.2	Zoogdieren	9
3.4.3	Vleermuizen	9
3.4.4	Vogels	10
3.4.5	Overige soorten	10
4	Conclusies	11
4.1	Natuurbeschermingswet	11
4.2	Ecologische Hoofdstructuur	11
4.3	Flora- en faunawet	11
4.3.1	Flora	11
4.3.2	Zoogdieren	11
4.3.3	Vogels	11
4.3.4	Overige soorten	11
4.3.5	Aanbeveling en conclusie	12
5	Literatuurlijst	13

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Royal van Lent B.V. heeft het voornemen om aan de zuidzijde van de bestaande scheepswerf bouwwerkzaamheden te verrichten. Ter plaatse wordt een nieuwe werkplaats voor schilders en elektriciens gerealiseerd. In dit verkennend natuuronderzoek wordt, op basis van bestaande informatie en een oriënterend veldbezoek, een inschatting gemaakt van de natuurwaarden van het plangebied en de mogelijke relaties die er liggen met de omgeving. Het verkennend natuuronderzoek geeft inzicht in de noodzaak tot het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Ff-faunawet, een Natuurbeschermingswet vergunning, Nee-tenzij toets EHS dan wel de noodzaak tot het uitvoeren van nadere inventarisaties of effectbeoordelingen. Het verkennend natuuronderzoek vormt daarmee de basis voor eventuele verdere procedures of vervolgonderzoek in het kader van de wet- en regelgeving voor de natuur.

1.2 Plangebied en voorgenomen ontwikkeling

Het bestaande gebouw wordt uitgebreid met twee loodsen met een totale oppervlakte van circa 3.150 m² (zie rode omkadering). Hiervoor zal een deel van de bestaande bebouwing (huidige schilderswerkplaats) worden gesloopt, circa 700 m². Naast de werkplaats bestaat het plangebied uit een (met Stelconplaten verhard) opslagterrein welke in gebruik is als opslagplaats voor containers. In figuur 1.1 is een uitsnede van het ontwerp van de toekomstige situatie opgenomen. Dit onderzoek richt zich binnen het plangebied alleen op het gebouw dat gesloopt wordt en de direct aangrenzende verharding (beiden binnen de rode omkadering).

Figuur 1.1, Overzichtsskema plangebied

Figuur 1.2, Vogelvluchimpresie van toekomstige situatie

Figuur 1.3, Overzichtsfoto's plangebied

2 Wet- en regelgeving voor natuur

2.1 Inleiding

De natuurbeschermingswetgeving in Nederland valt uiteen in gebiedsbescherming en in soortenbescherming. Gebiedsbeschermende wetgeving voorziet in bescherming van aangewezen natuurgebieden en wordt geregeld in de nieuwe gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998.

Soortenbescherming is vastgelegd in de Flora- en faunawet. Deze wet ziet toe op bescherming van soorten planten en dieren zowel binnen als buiten beschermde natuurgebieden. Daarnaast zijn er ook beleidsmatig beschermde gebieden en soorten.

2.2 Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet 1998 vervangt de Natuurbeschermingswet van 1968. De wet is per 1 oktober 2005 in werking getreden. In de Natuurbeschermingswet 1998 is ook de bescherming van de Speciale Beschermingszones (SBZ) op grond van de Habitat- en Vogelrichtlijn geregeld, vanaf het moment dat de gebieden zijn aangewezen door Brussel. De Natuurbeschermingswet 1998 regelt ook de bescherming van de zogenaamde Beschermde Natuurmonumenten en gebieden die de minister van EZ aanwijst ter uitvoering van internationale verplichting, zoals RAMSAR wetlands. Projecten of handelingen die negatieve effecten op deze beschermde gebieden kunnen hebben, zijn verboden. Ook activiteiten buiten de beschermde gebieden kunnen verboden zijn, indien deze negatieve effecten veroorzaken op de kwalificerende natuurwaarden van het gebied (externe werking). Het toetsingskader van de Natuurbeschermingswet 1998 kent de volgende procedurevarianten:

1. er is zeker geen kans op effecten: geen vergunningplicht;
2. er is een kans op effecten, maar zeker niet significant: vergunningaanvraag via een verslechteringstoets (art 19f);
3. er is een kans op significante effecten: vergunningaanvraag via passende beoordeling (art. 19d).

2.3 Natuurbeleid

De Ecologische hoofdstructuur (EHS) is planologisch beschermd met het 'nee, tenzij'-principe. Nieuwe plannen, projecten en activiteiten zijn niet toegestaan als zij het gebied aantasten, tenzij er geen alternatieven zijn. Ook moet de activiteit een groot openbaar belang hebben. Provincies wijzen de EHS gebieden aan. De EHS wordt vastgelegd in ruimtelijke plannen van de gemeenten. De EHS is een samenhangend netwerk van bestaande en te ontwikkelen natuurgebieden. Het netwerk wordt gevormd door kerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden en ecologische verbindingzones.

2.4 Flora- en faunawet

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht, deze is gericht op de duurzame instandhouding van soorten. De Flora- en faunawet vervangt onder andere de Vogelwet, de Jachtwet en de soortbescherming uit de Natuurbeschermingswet. In deze nieuwe wet zijn (nagenoeg) alle van nature in het wild voorkomende amfibieën, zoogdieren en vogels beschermt. Daarnaast is een beperkt aantal plantensoorten en ongewervelden beschermt. Voor soorten die vallen onder de bescherming van de wet gelden de volgende verbodsbepalingen met betrekking tot werkzaamheden in het buitengebied:

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Vrijstelling en ontheffing

Conform artikel 75 is het mogelijk om in bepaalde gevallen ontheffing of vrijstelling te verlenen van de verbodsbepalingen genoemd in artikelen 8 t/m 11 en 13. Sinds het vrijstellingsbesluit van 23 februari 2005 kent de Flora- en faunawet drie beschermingsniveaus, veelal aangeduid met tabel 1, tabel 2 en tabel 3. De bescherming van de broedvogels heeft een apart beschermingsregime en zijn sinds 25 augustus 2009 onderverdeeld in de categorieën 1 tot en met 5 en overige soorten.

tabel 1	Algemene soorten	Wat betreft ruimtelijke ontwikkelingen, onderhoud en beheer geldt een vrijstelling. Er hoeft voor deze activiteiten geen ontheffing aangevraagd te worden.
tabel 2	Overige soorten	Wat betreft beheer en onderhoud en ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling, mits wordt gewerkt volgens een door de minister van EZ goedgekeurde gedragscode. Is er geen gedragscode dan moet ontheffing aangevraagd worden, deze valt onder de lichte toets (geen aantasting van de duurzame instandhouding van de soort).
tabel 3	Soorten, genoemd in bijlage IV van de Habitat-richtlijn bijlage 1 van de AMVB	Deze soorten genieten de zwaarste bescherming. Voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geldt ten aanzien van deze soorten dat er altijd een ontheffing moet worden aangevraagd waarvoor een uitgebreide toets geldt. De ontheffingsaanvraag valt onder de zware toets: 1) er is sprake van een bij de wet genoemd belang, 2) er is geen alternatief, 3) doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Voor beheer en onderhoud is wel vrijstelling mogelijk indien gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode.
	Vogels	Vogels vormen een aparte categorie. Vogels worden vooral negatief geraakt in hun broedperiode. Voor het verstoren van nesten wordt over het algemeen geen ontheffing verleend tijdens het broedseizoen. Van een aantal soorten zijn vogelnesten en bijbehorend functionele leefgebied jaarrond beschermd en staan op de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' van het ministerie van EZ. Het betreffen broedvogelsoorten van de beschermingscategorieën 1 t/m 4 en in bepaalde gevallen ook van de beschermingscategorie 5. Een ontheffingsaanvraag voor het aantasten van deze verblijfplaatsen zal getoetst worden aan de zware toets (als bij tabel 3). Bescherming van broedvogels uit categorie 5 is jaarrond van toepassing indien ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Dit is bijvoorbeeld het geval als de soort lokaal zeldzaam is, als er bij een verstoring geen alternatieve nestlocaties beschikbaar zijn of als het aanbieden van een alternatieve (kunstmatige) nestlocatie niet mogelijk is.

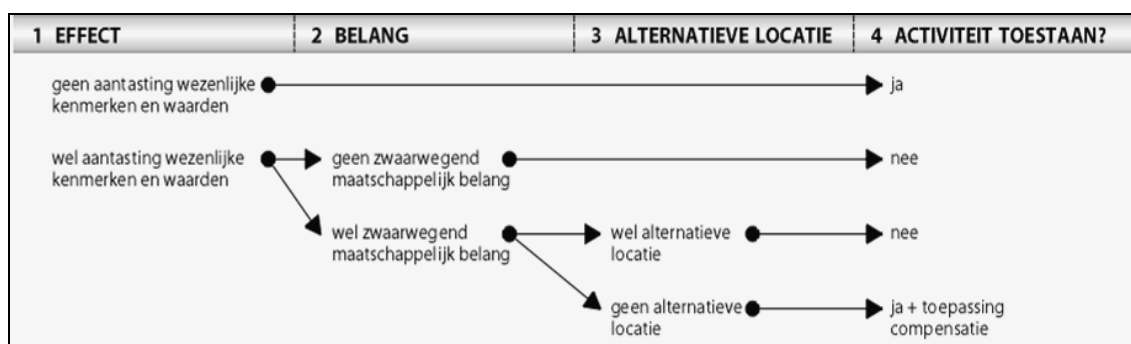
In het verkennend natuuronderzoek wordt getoetst welke verbodsbepalingen overtreden kunnen worden bij de uitvoering van het plan. Afhankelijk van het beschermingsniveau van de soort zal voor de overtreding van de verbodsbepaling al dan niet een ontheffing aangevraagd te worden en of volgens een goedgekeurde gedragscode gewerkt moeten worden.

2.5 Ecologische Hoofdstructuur

2.5.1 Algemeen

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is op provinciaal niveau uitgewerkt tot de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS) met kerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden, beheergebieden en robuuste ecologische verbindingzones. De wettelijke bescherming (Wro) van de EHS is geregeld via het bestemmingsplan. De Ecologische Hoofdstructuur voor de provincie Zuid-Holland is vastgelegd in de structuurvisie Zuid-Holland.

De afweging voor ingrepen in de EHS gaat volgens het “nee, tenzij-principe”. In onderstaand schema is dit stapsgewijs weergegeven. Ingrepen met significant negatieve invloed op de wezenlijke kenmerken en waarden mogen niet plaatsvinden tenzij er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang en indien er geen alternatieven zijn. Indien bij een ingreep schade wordt aangericht aan een EHS-gebied, dan dient dit in ieder geval gemitigeerd te worden. De resteffecten aan verlies van kwaliteit en/of oppervlakte dient te worden gecompenseerd. Daarnaast kan salderen van positieve en negatieve effecten op de EHS uitkomst bieden om projecten in de EHS te realiseren. Het verkennend natuuronderzoek geeft inzicht in de ligging van EHS gebieden in de omgeving van het plangebied en de noodzaak voor het doorlopen van ‘nee, tenzij, procedure’.

Schema 1: Het “nee, tenzij”-principe van het compensatiebeginsel.

3 Resultaten

3.1 Inventarisatie methode

3.1.1 Bronnenonderzoek

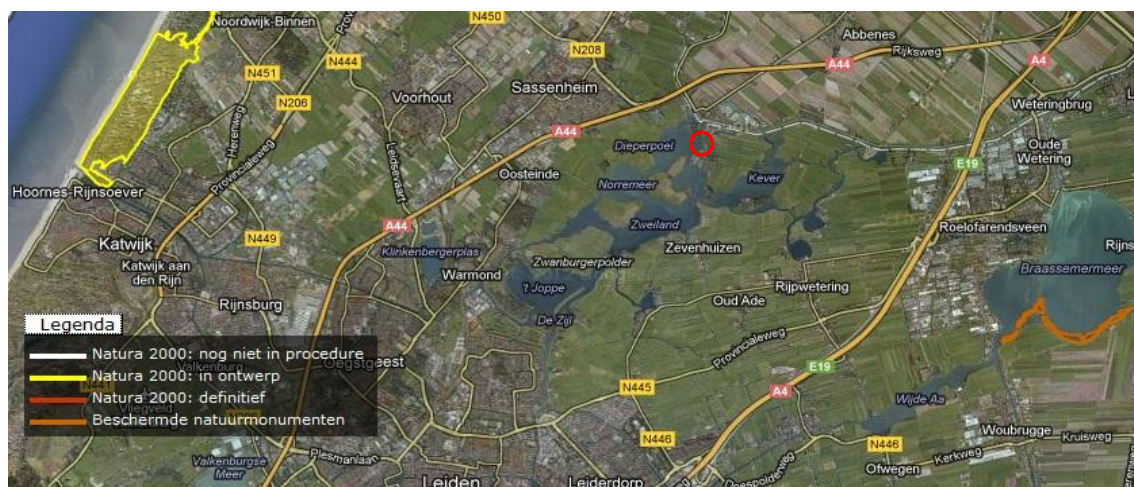
Het bronnenonderzoek heeft als doel een overzicht te krijgen van de beschikbare informatie met betrekking tot het voorkomen van beschermde soorten en gebieden in het plangebied en omgeving. Hierbij maken we gebruik van diverse ecologische atlassen en internetbronnen (zie literatuurlijst voor een overzicht). Daarnaast zijn gegevens verkregen uit de NDFF (zie bijlage 1). Voor de ligging van de EHS, weidevogelgebieden en andere provinciale natuurgebieden is gebruikt gemaakt van de website van de provincie Zuid-Holland. Informatie over Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten is afkomstig uit de gebiedendatabase van het ministerie van EZ. In de literatuurlijst (zie hst. 5) is het complete overzicht van geraadpleegde bronnen weergegeven.

3.1.2 Oriënterend veldbezoek

Tijdens het oriënterend veldbezoek is het plangebied d.d.28-02-2013 bezocht. Dit veldbezoek is uitgevoerd door ter zake kundig ecoloog van Grontmij. Het doel van het oriënterend veldbezoek is het onderzoeksgebied te beoordelen op habitatgeschiktheid voor beschermde soorten. Door de informatie uit het bronnenonderzoek te combineren met informatie uit het veldbezoek ontstaat een goed beeld van het actueel voorkomen van beschermde soorten in het gebied en de aanwezigheid van potentieel leefgebied van beschermde soorten.

3.2 Natuurbeschermingswet

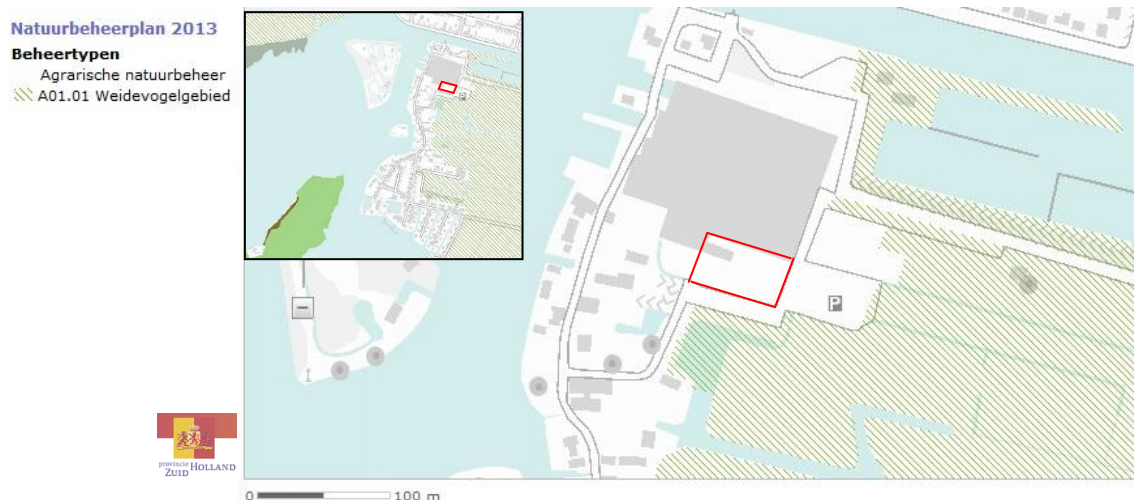
Het plangebied ligt niet binnen een Natura 2000-gebied. Na raadpleging van de gebiedendatabase van het ministerie van EZ (www.rijksoverheid.nl) is gebleken dat op meer dan 8,5 kilometer van het plangebied de Natura 2000-gebieden 'Kennemerduinen' en 'Coepelduynen' liggen. Binnen een straal van 6,5 km bevindt zich Natuurbeschermingsgebied 'Oeverlanden Braassemmermeer' (zie figuur 3.2). Gelet op aard van de werkzaamheden en de aanzienlijke afstand ten opzichte van het plangebied tot de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden en Natuurbeschermingsgebied, zijn effecten vanuit het plangebied uit te sluiten. Nadere toetsing kan buiten beschouwing worden gelaten.

Figuur 3.2, globale ligging plangebied (rood) t.o.v. Natura 2000-gebied (geel) en Natuurbeschermingsgebied (oranje). Bron: Ministerie van EZ, 2013

3.3 Ecologische Hoofdstructuur

De beoogde uitbreiding bevindt zich op een afstand van meer dan 500 meter van EHS-gebied en valt daarmee buiten de begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur (fig. 3.3). Nadere toetsing wordt dan ook niet noodzakelijk geacht.

Figuur 3.3, ligging plangebied (rood) t.o.v. EHS-gebied (groen) en agr. weidevogelgebied (arcering). Bron: Provincie Zuid-Holland, 2013.

3.4 Soortbescherming

3.4.1 Flora

Uit het bronnenonderzoek (telmee.nl en waarneming.nl) is geen melding bekend van beschermde flora (zoals muurvarens) in het plangebied. Tijdens het velbezoek (d.d. 28-02-2013) is ook geen geschikt biotoop voor beschermde planten aangetroffen. In dit kader treden geen negatieve effecten op en hoeven geen vervolg procedures in gang te worden gezet.

3.4.2 Zoogdieren

Zowel uit het bronnenonderzoek (telmee.nl, waarneming.nl) als het verkennend veldbezoek zijn (met uitzondering van vleermuizen) geen waarnemingen bekend van beschermde tabel 1, 2 en/of 3 Ff-wet zoogdieren binnen het plangebied. Het plangebied bestaat uit verhard oppervlakte en gebouwen. Dit betreft gezien de huidige aard van het plangebied geen geschikt leefgebied voor beschermde zoogdieren (exclusief vleermuizen). In dit kader treden geen negatieve effecten op en hoeven geen vervolg procedures in gang te worden gezet.

3.4.3 Vleermuizen

Uit het bronnenonderzoek (telmee.nl en waarneming.nl) zijn relevante waarnemingen op km-hok niveau bekend van zwaarder beschermde tabel 3 Ff-wet zoogdieren in de directe omgeving van het plangebied (zie figuur 3.4 a). Dit betreft de gewone dwergvleermuis, meervleermuis en laatvlieger.

Figuur 3.4a, van links naar rechts, km-hok van gewone dwergvleermuis, meervleermuis en laatvlieger

Tijdens het oriënterend veldbezoek (d.d. 28-02-2013) is het te slopen pand beoordeeld naar geschiktheid voor vleermuizen (habitatcheck). Hierbij wordt vastgesteld of het te slopen gebouw mogelijk vaste verblijfplaatsen van vleermuizen kan bieden, waarbij op de volgende elementen gelet wordt:

- spouwmuur, dakpannen, kelders, luiken aan de muur, gevelbekleding, zolders, daklagen, kruipruimtes.
- sporen van aanwezigheid van vleermuizen, zoals poepsporen, keutels, vraatsporen en dergelijke.

De habitatcheck is op basis van de checklist van het Vleermuisprotocol 2013¹ uitgevoerd. Aan gezien de bebouwing op basis van bestaande elementen wordt beoordeeld, kan dit veldbezoek jaarrond worden uitgevoerd. Tijdens het oriënterend veldbezoek is vastgesteld dat het te slopen gebouw open stootvoegen, kieren en gaten bezit welke mogelijk toegang voor vleermuizen kunnen bieden naar de spouwmuur (zie fig. 3.4b). Gezien de aanwijzingen op voorkomen van vleermuizen wordt geadviseerd om nader onderzoek te doen naar het voorkomen van vleermuizen (o.a. vaste verblijfplaatsen) in het plangebied.

Figuur 3.4b, Aanwijzingen potentiële verblijfvleermuizen

3.4.4 Vogels

Uit het bronnenonderzoek (telmee.nl en waarneming.nl) zijn geen waarnemingen bekend van vogels zoals de gierzwaluw, huismus in het plangebied. Tijdens het oriënterend veldbezoek zijn ook geen aanwijzingen van het voorkomen van vogels en/of nesten in het plangebied gevonden. Er vindt daarmee geen verstoring plaats van vaste verblijfplaatsen of jaarrond beschermde nesten van vogels in het plangebied. De rietkragen en de bomensingel langs de perceelranden kunnen wel worden gebruikt door broedende vogels.

Bij bouwwerkzaamheden kan daarmee wel verstoring van vogels in bomen naast het plangebied optreden. Alle vogels genieten bescherming onder de Flora- en faunawet. Hierbij geldt dat verstoring van broedende vogels en broedsel niet is toegestaan. Verstoring van broedvogels treedt op wanneer tijdens de broedperiode (maart t/m juli) werkzaamheden plaatsvinden. Het verstoren van broedsel (inclusief broedende vogels, nesten en eieren) is niet toegestaan (Flora- en faunawet). Wanneer de werkzaamheden worden uitgevoerd buiten het broedseizoen (maart t/m juli) of als de werkzaamheden voor aanvang van het broedseizoen beginnen dan wel het plangebied voor het broedseizoen ongeschikt wordt gemaakt om te broeden (excl. vaste verblijfplaatsen), wordt overtreding van de Flora- en faunawet voorkomen.

3.4.5 Overige soorten

Verder zijn geen waarnemingen bekend van overige strikt beschermde soorten. Gezien de inrichting en gebruik van het terrein en afwezigheid van geschikt habitat worden deze hier ook niet verwacht. In dit kader zijn dan ook geen negatieve effecten voorzien en hoeven geen vervolgpcedures in gang te worden gezet. Voor de overige algemene soorten dient de zorgplicht in acht te worden genomen.

¹ Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en. Gegevensautoriteit Natuur 2013, Vleermuisprotocol 2013, maart 2013.

4 Conclusies

4.1 Natuurbeschermingswet

De beoogde ontwikkeling binnen het plangebied wordt buiten de Natura 2000-gebieden 'Kennemer-Zuid' en 'Coepelduynen' en tevens buiten Natuurbeschermingsgebied 'Oeverlanden Braassemmermeer' uitgevoerd. Gelet op de aard van de werkzaamheden en de aanzienlijke afstand ten opzichte van het plangebied tot het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied en Natuurbeschermingsgebied, zijn effecten vanuit het plangebied uit te sluiten. Nadere toetsing kan buiten beschouwing worden gelaten.

4.2 Ecologische Hoofdstructuur

Het plangebied bevindt zich op een afstand van circa 500 meter van de Ecologische Hoofdstructuur (figuur 3.3). Het plangebied valt daarmee buiten de begrenzing van EHS gebied. Verdere toetsing aan het beschermingsregime van de EHS is daarom niet aan de orde.

4.3 Flora- en faunawet

4.3.1 Flora

Uit het bronnenonderzoek en het veldbezoek (d.d. 28-02-2013) is geen Ff-wet tabel 2 en/of 3 Flora aangetroffen en wordt ook niet verwacht. In dit kader treden geen negatieve effecten op en hoeven geen vervolgpcedures in gang te worden gezet.

4.3.2 Zoogdieren

Het plangebied betreft alleen een te slopen gebouw en een naastgelegen verharding. Daarmee vindt (met uitzondering van vleermuizen) geen verstoring plaats op vaste verblijfplaatsen van zoogdieren in het plangebied. In dit kader zijn geen negatieve effecten voorzien en hoeven geen vervolgpcedures in gang te worden gezet.

Gezien aanwijzingen (open stootvoegen e.d.) zoals genoemd in hoofdstuk 3.4.3, op voorkomen van vleermuizen wordt geadviseerd om nader onderzoek te doen naar het voorkomen van vleermuizen (o.a. vaste verblijfplaatsen) in het plangebied.

4.3.3 Vogels

Verstoring van broedvogels treedt op wanneer tijdens de broedperiode (respectievelijk maart t/m juli) werkzaamheden, zoals het (kappen van bomen en vergraven/bouwrijp maken van terrein plaatsvinden. Het verstoren van broedsel (inclusief broedende vogels, nesten en eieren) is niet toegestaan (Flora- en faunawet). Wanneer de werkzaamheden worden uitgevoerd buiten het broedseizoen (circa 15 maart t/m 15 juli) of als de werkzaamheden voor aanvang van het broedseizoen beginnen dan wel het terrein voor het broedseizoen ongeschikt wordt gemaakt om te broeden, wordt overtreding van de Flora- en faunawet voorkomen.

4.3.4 Overige soorten

Verder zijn geen waarnemingen bekend van overige strikt beschermde soorten. Gezien de inrichting en gebruik van het terrein worden deze op basis van ontbreken van geschikt habitat ook niet verwacht. In dit kader zijn dan ook geen negatieve effecten voorzien en hoeven geen vervolgpcedures in gang te worden gezet. Voor de overige algemene soorten dient de zorgplicht in acht te worden genomen.

4.3.5 Aanbeveling en conclusie

Op grond van het uitgevoerde onderzoek kan geconcludeerd worden dat er een aantal beschermde soorten (meervleermuis, gewone dwergvleermuis en laatvlieger) in het plangebied kunnen voorkomen (tabel 4.1). Hiermee zal rekening gehouden moeten worden. Afhankelijk van resultaten van aanvullend onderzoek is mogelijk een ontheffing ex. art. 75 van de Flora- en faunawet nodig voor bovengenoemde vleermuizen.

Tabel 4.1: Aanbevelingen en conclusies

Soortgroep	FF-wet tabel 2 / 3	Conclusie	Aanbeveling
Vleermuizen	Meervleermuis	Is recent in de omgeving aangetroffen	- aanvullend onderzoek - afhankelijk van aanvullend onderzoek een ontheffingsaanvraag en/of maatregelen ter voorkoming van effecten op vleermuizen.
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis	Is recent in de omgeving aangetroffen	- aanvullend onderzoek - afhankelijk van aanvullend onderzoek een ontheffingsaanvraag en/of maatregelen ter voorkoming van effecten op vleermuizen.
Vleermuizen	Laatvlieger	Is recent in de omgeving aangetroffen	- aanvullend onderzoek - afhankelijk van aanvullend onderzoek een ontheffingsaanvraag en/of maatregelen ter voorkoming van effecten op vleermuizen.

5 **Literatuurlijst**

Gebruikte literatuur

- Broekhuizen et. al. (1992). Atlas van de Nederlandse Zoogdieren;
- Bijlsma et al.(1993). Ecologische Atlas van de Nederlandse Roofvogels;
- Limpens, et al. (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Onderzoek naar verspreiding en ecologie;
- SOVON (2002). Atlas van de Nederlandse broedvogels;
- Meijden, R. van der (2005). Heukels' Flora van Nederland;

Geraadpleegde internetsites

- website VZZ (www.zoogdiervereniging.nl → www.zoogdieratlas.nl)
- www.ravon.nl
- www.waarneming.nl
- www.telmee.nl
- www.florafanacheck.nl
- www.rijksoverheid.nl (informatie over Natura2000)
- www.zuid-holland.nl (informatie over EHS)